

DELOVNA STORILNOST V INDUSTRIJI

(v letu 1957)

	Nasproti l. 1956 vzeto kot 100	Nasproti l. 1952 vzeto kot 100
Proizvodnja električne energije . . .	117,2	148,5
Proizvodnja premoga	101,3	116,6
Proizvodnja nafte	123,8	162,7
Črna metalurgija	115	169,1
Barvasta metalurgija	108,5	122
Nekovine	114,5	99,4
Kovinska industrija	106,7	122,9
Elektroindustrija	121,2	128,6
Kemična industrija	108,5	137,5
Industrija gradbenega materiala . . .	108	106
Lesna industrija	107,1	91,8
Industrija papirja	108,1	148,5
Tekstilna industrija	106,5	110,5
Industrija usnja in obutve	102,9	111,4
Industrija gumija	103,6	95,5
Zivilska industrija	115,8	145,1
Industrija tobaka	83,1	67,1
Skupno industrija	108,7	122,7

V industriji je proizvodnja narasla od l. 1952 do l. 1957 za približno 80 odstotkov, število zaposlenih pa za približno 46 odstotkov in se je tako povečala proizvodnja približno za 23 odstotkov bolj kakor delovna sila. To upošteva kot najvažnejši splošni pokazatelj gibanja delovne storilnosti.

Znano je — in »Naša skupnost« je o tem večkrat pisala ter objavila primerjave — da je delovna storilnost pri nas znatno nižja kakor v razvitih industrijskih državah. Ker pa je eden izmed najpomembnejših pogojev za ustvarjanje visokega dohodka in povečanje osebne potrošnje, se stalno trudimo, da bi z mehanizacijo, boljšo delovno organizacijo in izboljšanjem sistema nagrajevanja povečali količino blaga, ki ga v povprečju proizvede en delavec. Neko dobo se delovna storilnost ni povečevala, šele zadnja leta smo začeli čutili določen porast. V l. 1954 je ostala v industriji nespremenjena, naslednjega leta se je povečala za 2,8 odstotka, l. 1956 za 5,4 odstotka, a lani smo zabeležili znatno povečanje 8,2 odstotka.

Naj pripomnimo, da lahko pripišemo te nedvomno pozitivne rezultate glede delovne storilnosti predvsem začetku obratovanja novih, modernih industrijskih objektov. To vidimo iz tabele, ki jo objavljamo: v primerjavi z l. 1952 (a večinoma tudi z l. 1956) je povečanje produktivnosti največje prav v tistih vejah, v katerih je največ novih zmogljivosti, kakor so to proizvodnja električne energije in nafte, metalurgija, kovinska in elektroindustrija, kemična industrija in industrija papirja. Manj gre torej za izboljšanje delovne organizacije, a mnogo bolj za uvajanje strojev v proizvodnjo. Podoben sklep izhaja tudi iz primerjave indeksa delovne storilnosti po republikah:

	Nasproti l. 1956	Nasproti l. 1952
Srbija	109,5	123,8
Hrvatska	111,8	120,6
Slovenija	107,1	122,4
Bosna in Hercegovina	105,5	145,6
Makedonija	105	106,7
Črna gora	90,6	82

V primerjavi z l. 1952 je povečanje v Bosni in Hercegovini mnogo večje, kakor v kateri koli drugi republici, a prav v Bosni in Hercegovini so prišli novi veliki objekti najbolj do izraza.

Objekti, ki so začeli obratovati v zadnjih štirih letih, še niso vedno popolnoma prišli do izraza, ker je za tako velike in komplicirane tovarne potreben določen čas, da bi popolnoma obvladale proizvodnjo in da bi bilo mogoče njihove zmogljivosti popolnoma izkoristiti. Zato bodo mogli ti objekti še nekaj časa sami oplivati na povečanje produktivnosti dela, te »objektivne rezerve« pa se bodo postopno zmanjševale in čedalje bolj bo potrebno, da bomo za nadaljnje povečanje produktivnosti bolj izkoristili druge velike možnosti, katerih obsega sedaj ne moremo spoznati. To je izpopolnjevanje delovne organizacije, učinkovitejša nagrajevanje, drobne racionalizacije in izpopolnjevanje v proizvodnji, skratka vsi tisti ukrepi, za katere bi bilo v nekem pomenu mogoče reči, da so odvisni od subjektivnih činiteljev.

KONTROLA IN EVIDENCA CEN

Odločba zveznega izvršnega sveta o obveznem prijavljanju povišanja cen določenih proizvodov je ukrep za nadaljnje ustaljevanje in urejevanje tržišča in za zagotovitev povečanja osebne potrošnje, s katerim računamo. Povečuje gotovost, da posamezne gospodarske organizacije ne bodo izkoristile trenutne konjunkturalne ali morda monopolistični položaj in neupravičeno zvišale cene svojim izdelkom.

Politika povečanja osebne potrošnje je bila lani uspešna. Kakor je znano, je letos določeno neko nadaljnje povečanje osebne potrošnje. V zvezi s tem so bile med drugim povišane plače uslužbencev v upravi in pokojnine, a tu je tudi nova razdelitev dohodka gospodarskih organizacij. Po drugi strani je določeno tudi povečanje blagovnega sklada, in to iz domače industrijske proizvodnje, iz uvoza, iz lanskim zaloga (posebno tržnih presežkov v kmetijstvu), reguliran pa je bil tudi izvoz tistih proizvodov, ki bi lahko bili na domačem tržišču deficitni. Pod pogojem, da bo kmetijska proizvodnja povprečna in da se uresničijo ukrepi za njeno napredovanje, bi tako zadovoljili povečano povpraševanje, vzeto v celoti v letnem povprečju, in dosegli ravnotežje med ponudbo in povpraševanjem, to pa pomeni, da bi imeli ustaljeno tržišče in cene.

Kljub temu, da ima naš družbeni plan za l. 1958 izbalansirane materialne odnose, kamor so uvrščeni tudi ukrepi za kritje povečane osebne potrošnje — pa so vedno mogoče tudi trenutne neskladnosti med ponudbo in povpraševanjem. Izkoriščanje takih kratkotrajnih položajev za dvig cen s sklicevanjem na zakon ponudbe in povpraševanja ne bi mogli imeti za upravičeno, povzročila pa bi lahko najrazličnejše negativne posledice. Ne smemo pozabiti, da je prav stabilno tržišče predpostavka, da bi prišli pozitivni učinki novega sistema razdelitve do popolne veljave. Po odločbi o obveznem prijavljanju povišanja cen so industrijska in veletrgovinska podjetja dolžna obvestiti vnaprej po svojih združenjih in zbornicah pristojne organe o svoji morebitni nameri, da bodo povišala cene nekih predmetov. Trgovinske organizacije za nadrobno prodajo bodo v takih primerih obveščale organe občinskih ljudskih odborov, kolikor bodo ti uveljavili tak predpis. Sklepe industrijskih in veletrgovinskih podjetij o morebitnem povišanju cen bo proučil zvezni urad za cene in drugi pristojni organi, posebno pa upravičenost takih sklepov. Kolikor bo potrebno, bodo v zvezi s tem predložili določene ukrepe.

Ti ukrepi v načelu ne pomenijo administrativnega vmešavanja v delo gospodarskih organizacij, ker to ne bi bilo niti učinkovito niti v skladu z načeli gospodarjenja in gospodarskega sistema pri nas. Predpis predvsem ni usmerjen proti normalnemu in gospodarsko upravičenemu gibanju cen, temveč kakor smo povedali, proti možnosti, da se zlorabi trenutna visoka konjunktura ali monopolistični položaj. A tudi v takih primerih je predvsem preračunan na to, da tak pojav pravočasno opazimo in da storimo gospodarske ukrepe. Najvažnejši tak ukrep bi vsekakor bila dobra in redna preskrba v skladu s povpraševanjem.

Pri tem praviloma ne gre za to, da bi ustvarili kakšne izredne blagovne sklade, izven tistih, ki so določeni s planom, temveč zato, da te sklade nakupujemo pravočasno in na pravem tržišču v skladu s povpraševanjem, ter za zbiranje in izročanje v promet tistih količin blaga (predvsem kmetijskih pridelkov), ki bi drugače ostale neizkoriščene. Pri tem delu imajo lahko pomembno vlogo zlasti ljudski odbori, združne organizacije, zbornice, a posebno sama trgovinska podjetja.

Za izjemne primere omogoča odločba tudi administrativno posredovanje. Pri nas so tudi doslej obstajale za neko število proizvodov — predvsem surovin — administrativno »plafonirane cene«. Sedaj je določeno, da lahko ljudski odbori v mestih in industrijskih krajih določijo najvišje prodajne cene za posamezne živilske proizvode. Glede na razkosano in razdrobljeno proizvodnjo teh predmetov je najbolj prikladno, da spremlja njihove cene vsak ljudski odbor za svoje področje. Glavni razlog za izročitev te zadeve v pristojnost ljudskih odborov pa moramo vsekakor iskati v dejstvu, da je problem preskrbe državljanov, posebno s kmetijskimi pridelki, predvsem stvar komune in iniciative državljanov in družbenih organizacij. Komuna je zainteresirana na dobrem in rentabilnem poslovanju svojih trgovinskih organizacij in bo mogla z največjo pozornostjo in z najboljšim vpogledom v konkreten položaj odmeriti vsak korak pri vplivu na tržišče in cene, vključno tudi morebitno »maksimiranje« posameznih cen.

M. Jakić